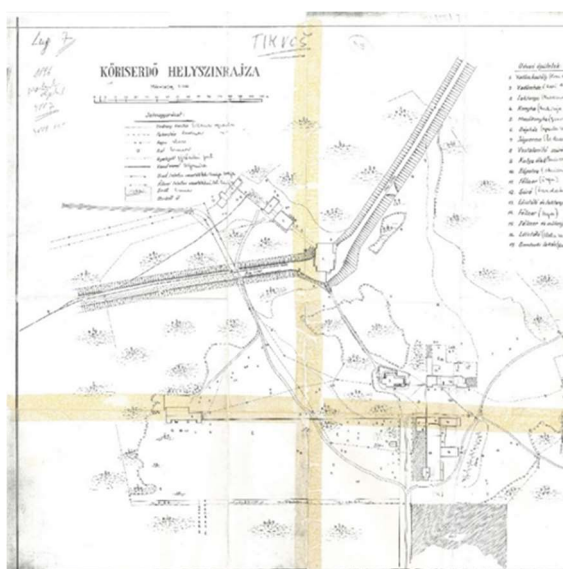

TIKVEŠ

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Osječko-baranjska
Grad/općina	Bilje
Naselje	Tikveš/Lug
Katastarski podaci	k.č. br.: k.č. 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, dio 2100, dio 2101, k.o. Lug
Naziv	Dvorac Tikveš
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Osijeku
Glavna datacija	Druga polovina 19. stoljeća
Naručitelj	Teschenska loza obitelji Habsburg
Vlasništvo	Republika Hrvatska
Pravni status	Z-5846
Namjena	Prezentacijsko edukacijski centar Tikveš u sklopu Parka prirode Kopački rit

Povijesni katastar imanja iz 1896., zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Kompleks dvorca Tikveš prostire se tikveškom šumom nedaleko Luga, Baranja. Kompleks čini niz slobodno stojećih građevina koje su u neujednačenom rasporedu slobodno raspoređene duž zelenih i šumovitih površina baranjske šume. Dvije najreprezentativnije građevine su Lovački dvorac i Lovačka kuća, no kompleks dvorca Tikveš čine još i zgrada bivše vojarnje, kapelica, lugarnica (zgrada domara) te par gospodarskih zgrada (današnji restoran s kuhinjom i zgradom veze). Prema sačuvanom kartografskom prikazu s početka 20. stoljeća, kompleks se izvorno sastojao od 26 građevina okruženih šumom. Šire područje kompleksa bilo je ograđeno žičanom ogradom s nekoliko ulaza. Kroz kompleks je prolazila željeznička pruga. Danas ne postoji ograda te arhitektura kompleksa, skupa s okolnim joj parkovima, prodire u okoliš, tvoreći tako cjelinu iznimne ambijentalne vrijednosti.

2.1. DVORAC

Lovački dvorac je građevina nepravilnog pravokutnog tlocrta, s rizalitnim istacima u formi historicističkih tornjeva na bočnim bridovima građevine. To je uglavnom jednokatna struktura, dok je jugoistočni rizalit zbog pada terena dvokatni dio građevine. Dvorac je zaključen višestrešnim krovom, a dvokatni rizalit je zaključen mansardnim krovom i prekriven limenim pokrovom. Unutrašnjost Lovačkog dvorca bila je organizirana oko dvokrakog središnjeg stubišta, oko kojeg su se bočno nizali saloni prizemlja i druge prostorije. Stubištem se dolazilo u hol na katu, a iz njega u prostore spavaćih soba, sa zasebnim stubištem do spavaonica drugog kata. Unutrašnji prostor je pregrađen te ne odražava izvornu prostornu koncepciju. Dvorac je zidan opekom. Prostor podruma je svođen bačvastim svodovima. U prostorijama prizemlja izvorni drveni grednik poda zamijenjen je AB pločama, dok je na stropu prizemlja i kata zadržan ravni drveni grednik. Drvena je i konstrukcija glavnog stubišta. Krovna konstrukcija je sistem jednostruke i dvostruke visulje uz dodatne visulje za ovješene stropnih greda. Pročelja Lovačkog dvorca su razvedena nizanjem zasebnih arhitektonskih volumena rizalita, terasa, zabata, tornjića i različitih tipova krovišta, u stilu romantičarskog historicizma. Sva pročelja su završno obrađena fugiranjem fasadne opeke, a artikulirana su pravokutnim rustično dekoriranim prozorskim otvorima. Zapadnim pročeljem dominira prizemna terasa s katnim balkonom, ukrašenim balustrima. Istočni ulaz je prekriven kasnijom dogradnjom. Arhitektonska plastika romantičarskih motiva potječe iz druge polovice 19. stoljeća.

Od izvorne opreme interijera dvorca, sačuvano je drveno unutrašnje stubište, dok je prozorska stolarija izrađena nova po uzoru na izvornu. Tijekom druge polovice 20. stoljeća dvorcu je dograđen sjeverni aneks, istočni ulaz je negiran također kasnijom dogradnjom, a krajem 20. stoljeća su u prizemlju interpolirane AB ploče.

Lovačka kuća je jednokatna građevina, tlocrta u obliku križa, građena opekom s imitacijom kanatne konstrukcije. Cijelim katom građevine kontinuirano drvena rezbarena konstrukcija trijema s drvenom zabatnom konstrukcijom koja je ujedno i sastavni dio konstruktivnog sklopa krovništva, prekrivenog drvenom šindrom. Unutrašnjost Lovačke kuće je bila organizirana u niz četvrtastih prostorija. Na katni dio se pristupalo samo vanjskim drvenim stubištem s istočne strane. Prostorije prizemlja i kata imaju drvene međukatne konstrukcije, dok je na katu uz drveni grednik izvedena i imitacija kanatne konstrukcije. Sva pročelja Lovačke kuće prate jednako oblikovanje u fugiranoj opeci, a dodatno su razvedena imitacijom kanatne konstrukcije na katu. Dominanta pročeljne artikulacije svakako je drvena rezbarena konstrukcija otvorenog trijema, koja predstavlja i plastički akcent dvorca. Oprema interijera nije sačuvana, a dvorac je, nakon pola stoljeća zapuštenosti, recentno obnovljen za potrebe Parka prirode Kopački rit.

Kapela posvećena papinskom blagoslovu je jednobrodna građevina s užom poligonalno zaključenom apsidom. Nad ulazom je izveden manji trijem, a iznad portala odnosno zabata uzdiže se zvonik inkorporiran u pročelje. Pročelja su oblikovane u fugiranoj opeci s koloriranim ugaonim lezenama.

2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Gospodarske građevine su sačuvane u jugoistočnom dijelu zaštićene spomeničke cjeline dvorca Tikveš. Danas su to: zgrada restorana s kuhinjom, lugarnica (zgrada domara), zgrada veze. Građevine su prizemnice zidane opekom, s drvenom krovnom konstrukcijom i dvostrešnim krovovima. Pročelja su razvedena pravokutnim prozorima. Sačuvana je tek jedna gospodarska građevina u izvornom stanju, gdje je pročelje izvedeno u fugiranoj opeci, s naglašenim nadvojem prozora, a krovna ploha je naglašena vijencem od sjekomice položenih opeka. Ostale gospodarske građevine su naknadno ožbukane i bijelo obojane.

U jugozapadnom dijelu zaštićene cjeline smještena je zgrada nekadašnje vojarne, katnica pravokutnog tlocrta, zaključena višestrešnim krovom. Građevina je razvedena s dva ugaona rizalita, dok je uvučena ploha zida na katu naglašena drvenim trijemom. Pročelja su oblikovana jednostavno, razvedena tek prozorskim osima, vratima i kontinuiranim potezom trijema.

2.3. KRAJOLIK

Kompleks dvorca Tikveš smješten je u sklopu lovišta unutar baranjskih šuma. Prostor je bio izvorno ograđen žičanom ogradom te povezan željeznicom s bližim naseljima. Ograda nije sačuvana, a danas se ne vide niti tragovi nekadašnjih tračnica. Nije sačuvana osnovna koncepcija perivoja. Djelomično su sačuvane komunikacijske staze između pojedinih građevina unutar kompleksa, kao i prostrane zelene površine s dendroflorom.

3. STANJE

Obnova Lovačkog dvorca, Lovačke kuće i zgrade vojarne počela je početkom 21. stoljeća. Tijekom obnove je na svim građevinama sanirana konstrukcija te su izvedene nove zidne i podne obloge, a pročelja i stolarija svih građevina su izvedena po uzoru na njihovo izvorno stanje.

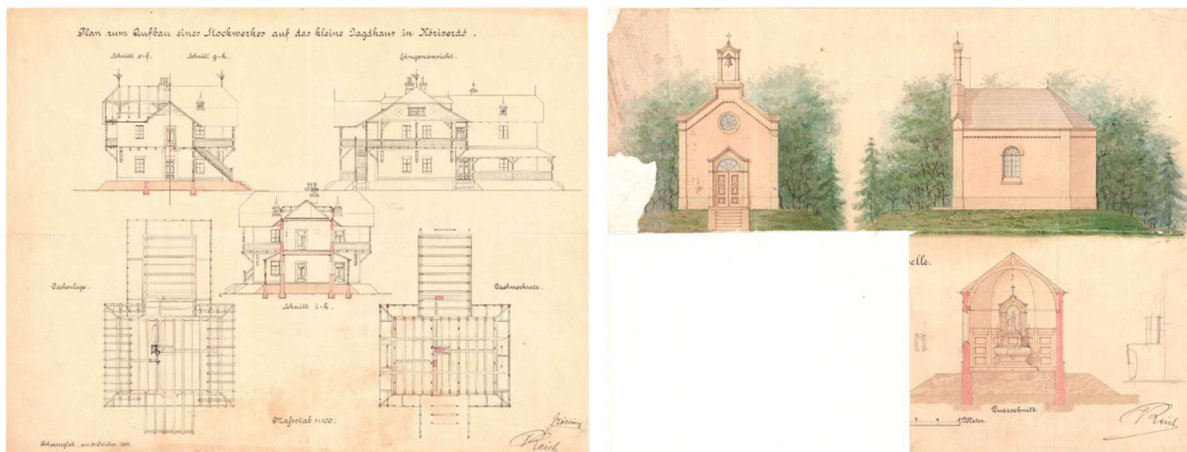
Kapela papinskog blagoslova je van funkcije, zapuštena je i u lošem je stanju.

Gospodarske prizemnice u jugoistočnom dijelu zaštićene cjeline više puta su pregrađivane i obnavljane za potrebe restorana, kuhinje i sl. Jedino su pročelja lugarnice (zgrade domara) sačuvana u svom izvornom stanju.

4. VALORIZACIJA

Dvorac u Tikvešu izgradila je teschenska grana obitelji Habsburg, od kojih se Karlo Ludwig, njegov sin Albert Teschen te Karlov nećak Friedrich Teschen u povijesnim ispravama navode kao posljednji vlasnici ovog posjeda, prije 1918. godine. Nakon I. svjetskog rata dvorac obnavljaju Karađorđevići, koji rezidencijalni lovački kompleks proglašavaju dvorskim lovištem. Nakon II. svjetskog rata, nacionalizirani posjed i lovno područje pretvoreni su nadogradnjama i adaptacijama u lovačku rezidenciju predsjednika Tita. Tijekom Domovinskog rata, Lovački dvorac je opljačkan i opustošen, uključujući i vrijedan stilski namještaj.

Kompleks dvorca Tikveš prezentira rezidencijalno-lovački kompleks, izgrađen usred lovišta unutar baranjskih šuma, u stilu romantičarskog historicizma druge polovice 19. stoljeća. Kompleks, kojeg čine Lovački dvorac, Lovačka kuća, vojarna, kapelica te niz gospodarskih građevina i lovačkih kuća van zaštićene cjeline, kvalitetno je ostvarenje romantičarske ladanjske arhitekture, posebice zgrada Lovačkog dvorca i Lovačke kuće, na kojima su izraziti elementi oblikovanja trjemovi od profilirana i rezbarena drveta, pročelja razvedena tornjićima, razvedena krovišta te oblikovanje pročelja u formi fugirane opeke. Prema očuvanom situacijskom planu s kraja 19. stoljeća, uočava se da je razmještajem pojedinih građevina bio uspostavljen prostorni međuodnos staza, aleja i šetnica koje i danas, djelomično očuvane, čine slikovitu arhitektonsko-ambijentalnu cjelinu. Cjelina dvorca Tikveš je u cijelosti izolirana od okolnih naselja, okružena šumama Kopačkog rita, što naglašava njegovu spomeničku jedinstvenost.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Lovački dvorac, k.č. 1772, k.o. Lug – stupanj zaštite: D3, R

Lovački dvorac, izveden u stilu romantičarskog historicizma, od iznimne je memorijalne vrijednosti kao simbol lovačke rezidencije vladajućih kuća Habsburgovaca, Karađorđevića i Josipa Broza Tita. Premda je njegova vanjština gotovo u cijelosti sačuvana, interijer dvorca je izmijenjen te će se dvorac obnavljati primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene. Valorizaciju i smjernice recentne izgradnje/aneksa donosi nadležni konzervatorski odjel.

Lovačka kuća, k.č. 1773, k.o. Lug - stupanj zaštite: D2

Lovačka kuća je jedinstven primjer dosljedno provedenog romantičarskog stila u arhitekturi, s naglaskom na izvedbu vernakularnih motiva u drvetu, te će se obnavljati primjenom konzervatorskih metoda

(sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i opreme interijera. Naglasak je na konzervaciji, restauraciji i restituciji svih elemenata i detalja drvenih trjemova, stubišta, krovnih oplata i sl. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

Kapela papinskog blagoslova, k.č. 1776, k.o. Lug – stupanj zaštite D3

Kapela će se obnavljati primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja, kao i u očuvanju opreme interijera. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

Gospodarske građevine, k.č. 1774, 1775, k.o. Lug - stupanj zaštite: G3

Moguća je nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

Vojarna, k.č. 1777, k.o. Lug – stupanj zaštite: D3

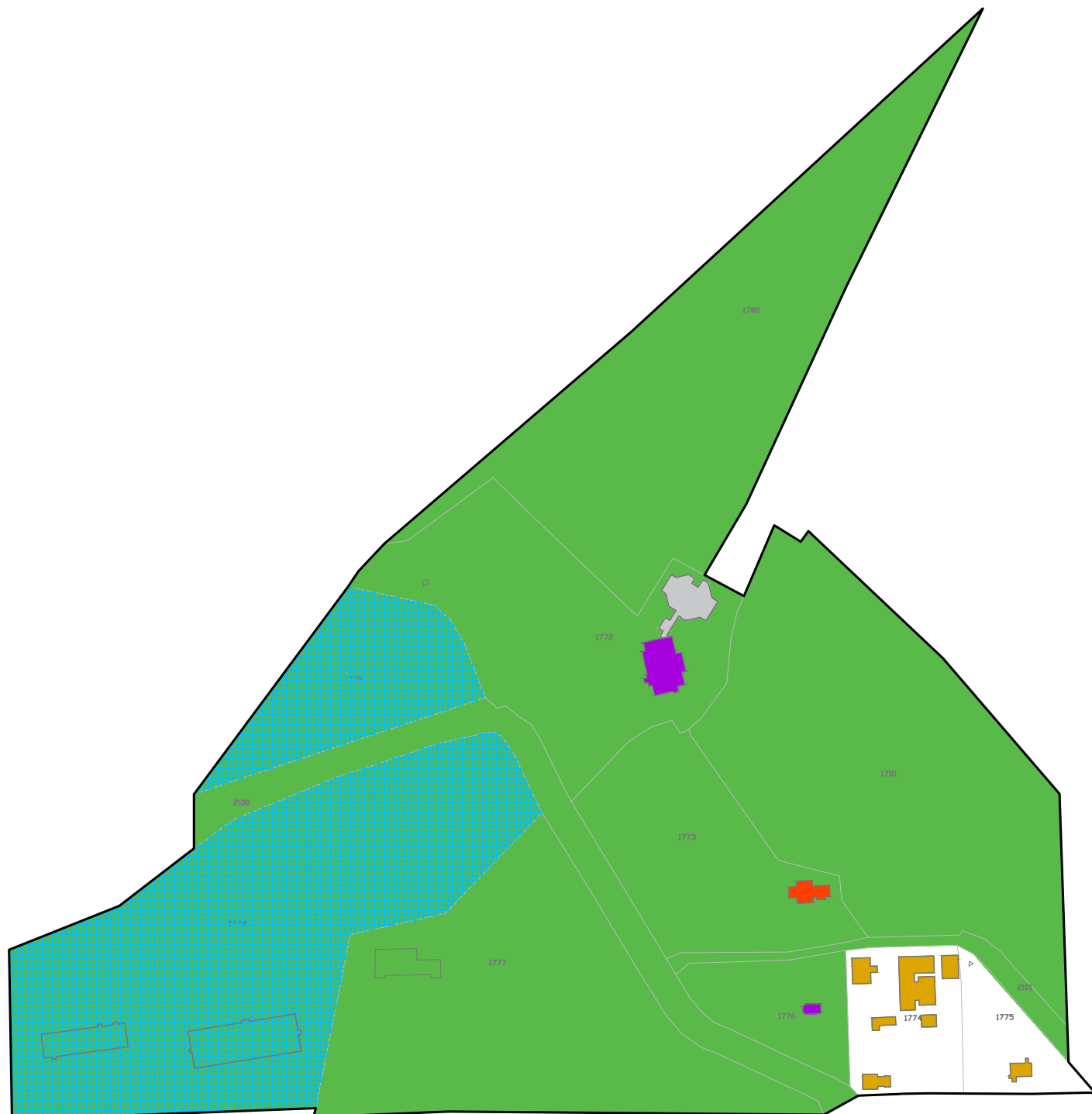
Vojarna će se obnavljati primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

Krajolik, k.č. 1772, 1773, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, dio 2100, dio 2101, k.o. Lug – stupanj zaštite: K2

Preporuča se očuvanje ili rekonstrukcija matrice s mogućim uvođenjem nove opreme, skulptura itd. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju studije perivoja koju je prethodno potrebno izraditi.

Nova gradnja na k.č. 1778 i 1779, k.o. Lug - stupanj zaštite: D5

Moguća je nova izgradnja suvremenog oblikovanja koja će se oblikovanjem i dimenzijama prilagoditi karakteru kompleksa.

DVORAC

- D2** Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.
- D3** Primjena konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.
- D5** Nova izgradnja suvremenog oblikovanja koja će se oblicima i dimenzijama prilagoditi karakteru kompleksa.

RECENTNA IZGRADNJA

- R1** Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

GOSPODARSKE ZGRADE

- G3** Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

KRAJOLIK

- K2** Očuvanje ili rekonstrukcija matrice namjerno organiziranog ili organski razvijenog krajolika s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme, usklađenima s identitetskim obilježjima krajolika i karakterom okoliša. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju studije perivoja koju je prethodno potrebno izraditi.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Obad Šćitaroci, Mladen, Bojanić Obad Šćitaroci, Bojana, Dvorci i perivoji u Slavoniji, od Zagreba do Iloka, Zagreb, 1998.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Urbos d.o.o., Historicistički dvorac Tikveš, Mapa 1 - Konzervatorska dokumentacija, Mapa 2 - Projektna dokumentacija: Projekt konstruktivne sanacije međуетаžnih konstrukcija historicističkog dvorca s troškovnikom, Osijek, studeni, 2008., M 1:100.

Urbos d.o.o., Historicistički dvorac Tikveš, Mapa 1 - Konzervatorska dokumentacija, Osijek, studeni, 2008.